

Aflevering 2: 1992-1997

'Ieder kind is tegenwoordig dyslectisch'

Roland van Bodegom, bedenker van de naam Balans, had een fraaie gedachte toen hem gevraagd werd 'heel kort iets over Balans en haar doelgroepen te vertellen': "Je had me net zo goed kunnen vragen om een olifant in een kleine Fiat te duwen." Even lastig lijkt het om een overzicht te geven over de jaren 1992-1997 – een tijdperk van snelle veranderingen in de wereld van onderwijs, dyslexie en ADHD.

In de eerste helft van de jaren negentig werd afscheid genomen van de term MBD (*Minimal Brain Dysfunction*). Ouders raakten snel vertrouwd met de begrippen die ervoor in de plaats kwamen: ADHD, ADD en PDD-NOS, later ook DCD, ODD en NLD.

In de behandeling van kinderen met ADHD werd vaker dan voorheen gebruikgemaakt van medicijnen. De kennis en deskundigheid op dit gebied groeide – al kwam Balans ook nog wel misstanden tegen. "De neuroloog diagnosticeerde ADHD en schreef Ritalin voor", schreef bijvoorbeeld een ouder in mei 1997. "Ik moest zelf maar een beetje experimenteren met de doseringen. Recepten kon ik per post krijgen, en na een paar maanden moest ik dan maar eens terugkomen."

Gebruiksaanwijzing

Gelukkig wisten veel artsen, ook toen al, dat ze niet konden volstaan met het voorschrijven van 'een pilletje'. Gedragstherapie werd verder ontwikkeld en hulpverleners kregen oog voor het belang van opvoedingsondersteuning. "Bij professor Van Acker is een medewerker gepromoveerd op het inzicht dat

ondersteunend en aanmoedigend reageren op de moeder het meest werkzame deel van de behandeling is", schreef de redactie in maart 1996. "Kennelijk begint men de vraag te snappen die ouders al jaren aan hulpverleners stellen: *Help mij de gebruiksaanwijzing van dit kind te leren.*"

Opvallend in deze periode is de aandacht voor 'speciale doelgroepen'. Balans begon tips voor leerkrachten te verspreiden en

'Waarom in vredesnaam heeft niemand tijd voor een crisissituatie?'

maakte artikelen speciaal voor pubers en volwassenen met ADHD. Psychologen startten gespreksgroepen voor 'brusjes' (broers en zussen) van kinderen met ADHD en dit blad schreef zelfs over vaders die hadden deelgenomen aan een gespreksgroep.

Een gouden periode dus, voor kinderen met ADHD en hun families? Nee, want ondanks dit soort innovaties bleef er veel

te wensen over. "Terwijl de kennis aanwezig is, is de hulp nog steeds slecht georganiseerd", vond hoofdredacteur Arga Paternotte in september 1997. Een schrijvend voorbeeld daarvan werd beschreven door Hanneke Janssen, in een brief over de dramatische situatie van haar 9-jarige zoon: "Wij vroegen hulp voor ons angstige, psychotische kind en voor onszelf, als ouders. Maar in het ziekenhuis had men niet meer te bieden dan een verhoging van de dosis Seresta en de mededeling dat we over zes weken konden terugkomen voor een E.E.G. Waarom, waarom in vredesnaam is er niemand, geen instantie en geen psychiater, die ogenblikkelijk tijd heeft voor een crisissituatie? En waarom heeft niemand méér te bieden dan het voorschrijven van (een hogere dosis) medicijnen?? Dát vinden wij als ouders verpletterend! En dát wil ik Balans en andere ouders laten weten."

Modediagnose

ADHD begon in deze jaren meer in het nieuws te komen, maar er was nog geen tendens om te spreken van een 'modediagnose'. Bij dyslexie was dat al wél het geval. Zo maakte Balans zich boos over een HP/De Tijd-artikel waarin dyslexie – naast whiplash, ME en burn-out – een 'modeziekte' werd genoemd ("Die klachten zijn erg ongreepbaar en leveren een enorme kans op ziektewinst. Een kind met leesproblemen krijgt meer aandacht, mag een trager studietempo aanhouden en als het blijft zitten, ligt het niet aan hemzelf.")

ADHD en criminaliteit Dreigende taal in de media

In het begin bleef de media in twee kaders gefixeerd: de kindertemperamenten, met de diagnose ADHD in de voorgrond, en de later bekende problemen, met name de angstige en agressieve gedragingen. Dit bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

- Het is de dreigende taal van de media die de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.
- Het is de dreigende taal van de media die de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.
- Het is de dreigende taal van de media die de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

De media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen. Het bleef de media voor een lange tijd de enige manier om ADHD te behandelen.

In de jaren 90 legden de media vaak een verband tussen ADHD en criminaliteit

Media die de stornis wél serieus namen, brachten opvallend vaak nieuws over 'wondermiddelen' waarmee dyslexie als sneeuw voor de zon zou verdwijnen. Wat ze hiermee konden aanrichten, ontging de bengers van dit soort 'nieuws'. Een moeder in 1997, nadat tv-rubriek *Lieve Martine* een bril voor dyslectici had getoond: "Mijn zoon was opgetogen. Nu zou het leed gauw geleden zijn. Hij zou voor zijn verjaardag zo'n bril vragen en dan zou ook hij binnen de kortste keren vlot kunnen lezen. (...) Lieve Martine, kijkt u alstublieft uit vóór u kinderen met leerproblemen en hun ouders blij maakt met een dooie mus." Zeer belangrijk in deze periode was de verschijning van het rapport *Dyslexie* van een commissie van de Gezondheidsraad (september 1995). De commissie kwam met een nieuwe definitie van dyslexie en maakte voor het eerst onderscheid tussen 'kerndyslectici' en kinderen met gewone lees- en spellingproblemen. Dat dit gunstig was voor het opsporen van dyslexie en de behandeling ervan, is in de jaren na verschijning van het rapport wel gebleken. Uiteraard was in de jaren negentig al bekend dat zelfs de intelligentste leerlingen dyslexie kunnen hebben. Toch leefde in het onderwijs vaak nog het idee, dat met name vwo-leerlingen zich maar niet zo moesten aanstellen. H. Switters-Handelé beschreef haar mislukte strijd voor dispenserende maatregelen voor haar zoon in het vwo (januari 1996). "Iedereen denkt tegenwoordig dat zijn

kind dyslectisch is', het beft de rector haar toe. "Ik hecht er totaal geen waarde aan. Vooral na de derde klas bestaat voor mij dyslexie niet meer. U moet maar eens accepteren dat uw kind deze school niet kan volgen."

Zorgen

Voor het onderwijs waren de jaren 1992-1997 het tijdperk van de grote veranderingen. Kinderen die extra zorg nodig hadden, moesten voortaan zoveel mogelijk worden opgevangen in het gewone basisonderwijs ('Weer Samen Naar School'). De oude LOM-, MLK- en IOBK-scholen werden samengevoegd tot 'speciale school voor basisonderwijs'. Voor zorgleerlingen werd de leerlinggebonden financiering ingevoerd (het Rugzakje). Ook

'Vooral na de derde klas bestaat voor mij dyslexie niet meer'

het voortgezet onderwijs ging er heel anders uitzien, door de invoering van de basisvorming, profielen en het studiehuis. Balans vreesde dat al die veranderingen niet goed zouden uitpakken voor kinderen met problemen. De Balans-werkgroep ROOM (Recht Op Onderwijs op Maat), in een open brief aan staatssecretaris Netelenbos van Onderwijs (november 1996): "Wij, ouders van kinderen met

ontwikkelings-, gedrags- en/of leerstoornissen, maken ons ernstige zorgen over het onderwijs aan onze kinderen". Het basisonderwijs was nog lang niet klaar om ze op te vangen, dacht Balans. En ook in het VO voorzagen we grote problemen voor leerlingen met dyslexie of ADHD. Voor ADHD'ers leek het studiehuis ongunstig, vanwege de veel grotere nadruk op zelfstandig werken. Ook voor leerlingen met dyslexie zag het er niet goed uit: zij kregen meer leeswerk en konden minder vreemde talen laten vallen dan in het oude systeem. Balans besprak de gesignaleerde knelpunten met Tineke Netelenbos. We deden dat zelfs tweemaal: in 1995 en 1997. Het eerste interview ging onder meer over haar uitspraak 'Het kan natuurlijk nooit zo zijn dat ouders beslissen welke school beter is voor hun kind'. "Dat is uit z'n verband gerukt", vertelde ze tegen Ineke de Groot en Arga Paternotte. "Ik moet wel zeggen dat het er wat ongelukkig stond. Maar ouders kunnen toch niet oordelen over de onderwijskundige zorg die extra nodig is?" Balans maakte zich veel te veel zorgen, zei de bewindsvrouw letterlijk. Het gesprek twee jaar later verliep niet veel anders. "Van erkenning en herkenning van de zorg van onze ouders was bij de staatssecretaris geen sprake", vatte Henny de Kruijs samen. "Mevrouw Netelenbos lijkt niet te denken aan kinderen, maar alleen aan schooltypes en onderwijsstructuren. Wij kwamen bezorgd binnen, maar gingen nog veel bezorgder weg." ■